خبر

برگزاری مسابقات بین‌المللی قرآن کریم از ۹ اسفند در تهران

سی‌وهشتمین دوره مسابقات بین‌المللی قرآن کریم ۹ تا ۱۴ اسفندماه ۱۴۰۰ در تالار اندیشه حوزه هنری برگزار می‌شود.

به گزارش خبرگزاری فارس، سی‌وهشتمین دوره مسابقات بین‌المللی قرآن کریم در رشته‌های حفظ کل قرآن و قرائت تحقیق و ترتیل در بخش‌های بزرگسالان، بانوان، دانش‌آموزان، روشندلان و طلاب در تالار اندیشه حوزه هنری از ۹ اسفند آغاز به کار می‌کند.

این دوره از رقابت‌ها امسال هم به دلیل شیوع ویروس کرونا مانند سال گذشته غیرحضوری برگزار می‌شود، به این صورت که پس از ارسال دعوت‌نامه‌ها، نمایندگان کشورهای مختلف با حضور نمایندگان فرهنگی ایران در کشورشان به ضبط تلاوت و ارائه محفوظات پرداخته و فیلم آن به دبیرخانه مسابقات ارسال می‌شود. البته داوری مسابقات به صورت حضوری است و هیئت داوران با استقرار در سالن مسابقات به قضاوت تلاوت‌ها و ارائه محفوظات می‌پردازند.

مرحله اول و مقدماتی مسابقات بین‌المللی قرآن کریم دی‌ماه ۱۴۰۰ در سازمان اوقاف و امور خیریه برگزار شد و ۱۹۰ اثر از نمایندگان ۶۹ کشور چهار گروه تواسط ۱۸ داور از ایران و دیگر کشورها مورد ارزیابی قرار گرفت و برگزیدگان برای حضور در مرحله نیمه‌نهایی معرفی شدند.

مرحله نیمه‌نهایی مسابقات بهمن‌ماه ۱۴۰۰ برگزار شد، به این صورت که راه‌یافتگان به این مرحله، آثار خود را بر اساس آیین‌نامه مرحله نیمه‌نهایی ضبط و به دبیرخانه ارسال کردند و درنهایت فینالیست‌های مسابقات معرفی شدند.

نشست خبری این دوره از رقابت‌ها شنبه ۷ اسفندماه با حضور حمید مجیدی‌مهر، رئیس مرکز امور قرآنی سازمان اوقاف در این سازمان برگزار و جزئیات مسابقات تشریح می‌شود.

در این دوره از مسابقات هادی موحد امین و محمدرضا جاهدی‌نیا نمایندگان کشورمان در رشته‌های قرائت و حفظ کل بزرگسالان، همچنین سیدحجت ترحمی نماینده کشورمان در رشته ترتیل، طاهره نائبی موحد نماینده کشورمان در رشته حفظ کل بانوان، محمدرضا جعفرپور و امیرعلی یادگاری نمایندگان کشورمان در رشته‌های حفظ کل و قرائت مسئولان دو هزار آثار دریافتی را بررسی می‌کنند.

رحیمی به همراه مریم شفیعی نمایندگان کشورمان در رشته‌های قرائت و حفظ کل ایران در مسابقات تابستان هستند. به گفته رئیس ستاد برگزاری سی و هشتمین دوره مسابقات بین‌المللی قرآن کریم، داوران از کشورهای مختلف در تهران حضور پیدا خواهند کرد و در بخش خواهران روز سیزدهم اسفندماه به قضاوت شرکت‌کنندگان می‌پردازند. در بخش برادران نیز کار ضبط آثار با مشارکت نمایندگی‌های سیاسی جمهوری اسلامی ایران، سفارتخانه‌ها، رایزنی‌های فرهنگی، جامعه‌المصطفی و مؤسسات قرآنی و اسلامی برگزار می‌شود. به گفته رئیس ستاد برگزاری سی و هشتمین دوره مسابقات بین‌المللی قرآن کریم، داوران از کشورهای مختلف در تهران حضور پیدا خواهند کرد و در بخش خواهران روز سیزدهم اسفندماه به قضاوت شرکت‌کنندگان می‌پردازند. در بخش برادران نیز کار ضبط آثار با مشارکت نمایندگی‌های سیاسی جمهوری اسلامی ایران، سفارتخانه‌ها، رایزنی‌های فرهنگی، جامعه‌المصطفی و مؤسسات قرآنی و اسلامی برگزار می‌شود. به گفته رئیس ستاد برگزاری سی و هشتمین دوره مسابقات بین‌المللی قرآن کریم، همچنین گفت: تلاش می‌کنیم ۱۰ شبکه خارجی به‌صورت زنده سی و هشتمین دوره مسابقات بین‌المللی قرآن کریم را پوشش دهند؛ بنابراین امسال از مجری عربی‌زبان استفاده خواهیم کرد. هر محتوایی که در حوزه‌های مثل تیزر، پوستر و... تولید شود، حتماً سه زبانه خواهد بود.

نیز باشد و به بهترین ایده‌ها جوایزی اهدا شود.

رئیس ستاد برگزاری سی و هشتمین دوره مسابقات بین‌المللی قرآن کریم همچنین گفت: تلاش می‌کنیم ۱۰ شبکه خارجی به‌صورت زنده سی و هشتمین دوره مسابقات بین‌المللی قرآن کریم را پوشش دهند؛ بنابراین امسال از مجری عربی‌زبان استفاده خواهیم کرد. هر محتوایی که در حوزه‌های مثل تیزر، پوستر و... تولید شود، حتماً سه زبانه خواهد بود.

موعظه

آیت‌الله جوادی آملی

دعا فضیلتی است بین دانایی و دارایی

اسلام راه‌های فراوانی را برای تقرب بنده به خدا مقرر کرده است. نخستین راه، راه علم است. دوم راه عبادت است که آن هم در راستای علم است؛ برای تطهیر قلب و روح است که انسان اندیشه باطل نکند. راه سوم جمع بین علم و عبادت و آن راه دعا و نیایش است. مهم‌ترین کار این راه دعا و نیایش است که تقریباً ضعیف‌ترین برنامه‌های ماست. یک وقت انسان دعا می‌خواند نه ثواب ببرد، این یک گوشه کار است؛ این دعا نیست. یک وقت به کسی گفتند شما فلان مشکل را داری، این دید لاعلاج است و به بیماری صعب‌العلاج و به غده بدخیم دچار شده! این چطور نامه می‌کند؟ دعا یعنی این! ما هستیم که در حال مرگ دست و پا می‌زنیم، این حال را باید مجسم و بعد دعا کنیم. در آن حال هم خوب می‌فهمیم که یا چه کسی داریم حرف می‌زنیم و هم جدّاً می‌خواهیم. اینکه در دین آمده: «اُدْعُنِی أَسْتَجِبْ لَکُمْ»؛ این است که گفتند تا مضطر نشوی نمی‌خوانی. یک وقت می‌خوانی، یک وقت می‌خواهی؛ خواندن ثوابی دارد البته دعاهایی که بعد از نماز و داخل نماز می‌خوانیم، ثوابی دارد؛ اما خواندن غیراز خواستن است. این در مناجات‌های خواجه عبدالله انصاری این است که دانایی مهم نیست دارایی مهم است. کسی ممکن است علامه شود، علم فراوان داشته باشد، او دانست؛ اَلبته در جامعه ما محترم است؛ اما دارا نیست. دارا کسی است که آن علم او را کاملاً حفظ کند. دانا در عالم فراوان است، چه در حوزه چه در دانشگاه. یک وقت می‌بینید عصبانی می‌شود و خلاف می‌کند؛ بیراهه می‌رود و خلاف می‌کند؛ یا روی میزی یا زیر میزی است یا اختلاس است یا تجویمی است چه در حوزه چه در دانشگاه.

این دانا‌ست ولی دارا نیست. او در مناجات ناله می‌زند و می‌گوید: خدایا مرا دارای این ناله را و این دوست دارد. آن عویل را او دوست دارد. دعا فضیلتی است بین دانایی و دارایی، پس یک وقت کسی عبادت می‌کند، یک وقت کسی حوزه و دانشگاه می‌رود، یک وقت به دعا می‌نشیند. این دعاکه در تعبیرات دینی آمده «مُخ العِبَادَه» این جمع بین حوزه و مسجد است، جمع بین فهمیدن و ناله زدن است.

چنین حالتی را در پیش‌نماز تا سرانسیمه نشویم، تا دارا نشویم، ناله نمی‌زنیم. این ناله را او دوست دارد. آن عویل را او دوست دارد. دعا فضیلتی است بین دانایی و دارایی، پس یک وقت کسی عبادت می‌کند، یک وقت کسی حوزه و دانشگاه می‌رود، یک وقت به دعا می‌نشیند. این دعاکه در تعبیرات دینی آمده «مُخ العِبَادَه» این جمع بین حوزه و مسجد است، جمع بین فهمیدن و ناله زدن است.

گزارش

گفت‌وگو با خادمان سازندگی، حفظ و صیانت از ابنیه حرم رضوی

۳۶۵ روز خدمت نامرئی در حرم مطهر امام رضا(ع)

سارا صالحی| خدمتی که سرما و گرما، روز و شب، وقت و بی‌وقت ندارد. تازه در ایام تعطیلی دیگران، کارشان چند برابر می‌شود. گفته‌ای خلاف واقع نیست که حساس‌ترین و زیربنایی‌ترین خدمت به دوش آن‌ها گذاشته شده؛ اگر همه خدمات فرهنگی و مذهبی حرم مطهر در عالی‌ترین شکل ممکن مهیا شود، ولی فقط برای ساعتی برق، صدا و یا... دچار اختلال شود، دیگر ارزش تلاش و خدمات سایر حوزه‌ها هم به چشم نمی‌آید. همه این دشواری‌ها و بار سنگین مسئولیت را با ولی‌نعمتشان، حضرت علی بن موسی الرضا(ع) معامله کرده‌اند. به بهانه روز «مهندس»، با پنج تن از مهندسان و خدمه سازمان فنی و نگهداری حرم مطهر رضوی به گفت‌وگو نشستیم.

در این محیط همه با وضو حاضر می‌شوند

سال‌ها از تاریخ بازنشستگی‌اش گذشته اما به خاطر تجربه ارزشمندی که در معماری ایرانی اسلامی دارد، پس از نزدیک به چهار دهه فعالیت در این مجموعه، همچنان مسئولیت بزرگ کار هنری حرم و هدایت نیروهای جوان‌تر را عهده‌دار است. محسن صباغیان طوسی در حال حاضر مشاور هنری و سنتی این سازمان است و با همه تجارب و توانمندی حرفه‌ای که دارد می‌گوید: هر چه یاد گرفته‌ایم از برکت این حرم و وجود نورانی امام هشتم است.

سنگ‌تراشی یکی دیگر از نکات قابل اهمیت این حوزه کاری را انتقال مفاهیم دینی از دل سنگ و شیشه و کاشی و چوب معرفی می‌کند. او ادامه می‌دهد: هدف از این همه نقش و نگار این است که دیده و وجود را تلر به سوی معنویت و مفهوم زیارت سوق دهیم. این کار سخت، وقتی امکان پذیر می‌شود که نیروی کار از تکلف صرف و هنر و تجربه، با نیت خدمت دست به کار ببرد. در این محیط از کارگر و مهندس و معمار همه با وضو سر کار حاضر می‌شوند. همین طور، استفاده از مصالح اصیل و معدنی به بالاترین ارزش معماری کمک قابل توجهی می‌کند که در ساخت همه آن‌ها و البته بارگاه منور رضوی در اولویت توجه قرار دارد. مجموعه هنرهایی را در آن مذهبی به‌کار می‌رود هر یک پیامی دارند که پس از آن‌ها در شناخت هنر اسلامی ایرانی بسیار مؤثر است.

حفظ و صیانت از کاشی تا بلبرینگ موفولات!

سیدامیرحسین موسوی که در دو رشته مهندسی مکانیک و کامپیوتر تحصیل کرده هم اکنون سرپرست امور نگهداری زیرساخت و تجهیزات الکترونیکی و کنترلی سازمان فنی و نگهداری حرم مطهر است. او حرم را موجودی زنده می‌خواند که ۲۴ ساعت در آن به‌روی زائران باز است و زائران این امکانات را با همه جزئیاتش نیاز دارند تا زیارتی آسوده را تجربه کنند. اگرچه کار این تیم فنی و مهندسی به‌صورت مشهود به چشم زائران نمی‌آید، اما به محض بروز کوچک‌ترین اختلال در هر جزء آن، تازه ارزش و اهمیت خدمات ناپیدای آن‌ها روشن می‌شود. چیزی که هرگز آرزوی خدمه این مجموعه نیست تا به بهای دیده شدن خدمتشان، کوچک‌ترین خللی در روند زیارت اتفاق بیفتد.

مهندس موسوی با اشاره به اینکه یکی از سخت‌ترین ویژگی‌های فعالیت در حوزه تأسیسات نداشتن تعطیلات و کار کردن با حفظ آرامش کامل برای زائران است، اضافه می‌کند: همکاران ما همیشه آماده به خدمت هستند. حساسیت و گستره حرم، عید و تعطیل‌بردار نیست. از طرفی، کار را باید طوری انجام دهیم که اگر هر عملیات کوچک و بزرگی در دست انجام است، زائر حس نکند تعمیراتی انجام می‌شود. در اهمیت خدماتشان همین بس که بسیاری از «ترین‌های» کشور از بزرگ‌ترین صوت دیجیتال کشور، یکی از متراکم‌ترین سیستم‌های فیبر نوری، یکی از بزرگ‌ترین سیستم‌های مدیریت هوشمند ساختمان که مانیتورینگ و کنترل (BMS) دقیق تأسیسات را انجام می‌دهند در حوزه کار و فعالیت آن‌ها رقم می‌خورد. برای حفظ و صیانت از حریم رضوی، چند اتاق سرور طراحی شده که در صورت وقوع هر نوع اتفاقی برای یکی از مراکز کنترل، آرامش حرم بدون هیچ وقفه‌ای ادامه پیدا کند.

موسوی پس از همه این حرف‌ها، دست آخر می‌گوید: تمام تلاش ما در این سازمان این است که هر آنچه توسط دلدادگان امام هشتم وقف این آستان مقدس شده از کاشی گرفته تا یک بلبرینگ تأسیساتی، به بهترین نحو مورد استفاده قرار گیرد. چون حفاظت از این مجموعه، مسئولیت شرعی ماست، نه شغل و محل درآمد ما.

خدمتی که منت هم ندارد

محمد ابراهیم ایمانی خامنه از موسیید کرده‌های حوزه نوسازی و زیر ساخت تأسیسات است. به عنوان سرپرست واحد برق و نوسازی سال‌هاست مشغول خدمتگزاری بوده و آخر اسفند ماه نیز شغل شریفش به پایان می‌رسد. برخلاف تصورمان درباره مخابرات کار در حوزه نوسازی، یکی از دشواری‌های کار در این واحد را رعایت ملاحظات معماری بیان می‌نماید که اجازه تخریب به سختی صادر می‌شود و یا برخی وقت‌ها مجوز صادر نمی‌شود.

او کار کردن در این فضای معنوی را افتخار عمر خود بیان و تصریح می‌کند با اینکه در طول این سال‌ها موقعیت‌های کاری بهتری به لحاظ مادی داشته ولی به‌عمق حضور در حرم مطهر ارجیح داده است.

البته هیچ منتی هم بر کسی ندارد.

ساخت و سازی با دوام و بی‌سروصدا

ایلیا منتظری از مهندسان جوان حوزه نوسازی و عمرانی حرم مطهر رضوی است. در اتاق کارش، نقشه بسیار بزرگی از حرم و بارگاه مطهر امام هشتم نصب شده که نشان از اهمیت و وسعت حوزه تخصصی کار او دارد. او حرم رضوی را گنجینه عظیم معماری توصیف می‌کند که دخل و تصرف در برخی، در مقایسه با عملیات عمرانی در سازه‌های مشابه، با مسائل و پیچیدگی‌های خاصی روبه‌رو است. او اضافه می‌کند: اجرای پروژه‌های جدید در همجواری سازه‌های سنتی باید با حفظ همه ارزش‌های اینه تاریخی، رعایت حداکثر کیفیت در اجرای کار، کیفیت بالای مصالح مورد استفاده، کنترل و نظارت مطلوب بر کل عملیات و با حساسیت و دقت بسیار بیشتری از سایر پروژه‌های عمرانی انجام شود.

منتظری در ادامه می‌گوید: به عنوان مثال پروژه زیرسطحی بست شیخ بهایی طوری پیش می‌رود که زائر و مجاور در حال زیارت هستند و همزمان ما زیر پایشان عملیاتی به وسعت سالن یک رواق جدید را آهسته و بی‌سروصدا پیش می‌بریم. کلیت کار پروژه‌های ساختمانی همراه با آلودگی و سروصدا است ولی ما در حریم رضوی برای اینکه تمرکز زائر را در حال و هوای زیارت به‌هم نزنیم، با حداکثر ملاحظات کار را پیش می‌بریم. با این همه، خروجی با کیفیت‌تری باید تحویل دهیم تا دیرتر نیاز به بهسازی دوباره داشته باشد.

کار در بلندای گنبد تا زیر زمین

وحید احمد سیماب به عنوان مسئول جوشکاری خدمات فنی و بهره‌برداری در کنار همکارانش می‌گوید: از تعویض میل پرچم حرم مطهر تا سرویس و نگهداری در و پنجره و آینه‌کاری‌ها در دامنه فعالیت‌های ما جای می‌گیرد و همه کارها از بالای گنبد و دورن روضه منوره تا کار در زیر سطح زمین همگی برایمان به یک اندازه مقدس است؛ چرا که کار برای رفاه حال زائران امام رئوف به حساب می‌آید. شاید کسی کمتر باور کند چه تنوع خدماتی از صبح تا شب در حرم صورت می‌پذیرد که جریان زیارت این طور بی کم و کاست انجام می‌شود. سیماب در این زمینه برایمان تعریف می‌کند: از داربست‌بندی و جثمایی دقیق و امن جایگاه سخنرانی عیدانه رهبر معظم انقلاب تا بازکردن قفل‌های یکی که مردم روی در و پنجره‌های حرم می‌بندند و به مرور موجب سایش سازه‌های فلزی حرم می‌شود، همگی کار ماست.

مهندس محمدهادی عرفان از هزار سال معماری فاخر، پیوسته و منحصر به‌فرد حرم مطهر رضوی می گوید

معماری موحدانه در خدمت هندسه زیارت

گرده

انواع معماری به‌کار رفته در حرم مطهر رضوی که به عنوان هنر مادر و پایه در مقایسه با تزئیناتی مانند کاشی‌کاری، آینه‌کاری، معرق‌کاری، منبت‌کاری و... مطرح است و آن هنرها را هدایت می‌کند همواره در جهت معرفت‌افزایی زائر برای زیارت متعالی بوده‌اند. بنابراین ایجاد معماری به‌کار رفته در حرم مطهر رضوی که به عنوان هنر مادر و پایه در مقایسه با تزئیناتی مانند کاشی‌کاری، آینه‌کاری، معرق‌کاری، منبت‌کاری و... مطرح است و آن هنرها را هدایت می‌کند همواره در جهت معرفت‌افزایی زائر برای زیارت متعالی بوده و عالی‌ترین سطح هنری آثار مزبور در انواع مختلف مانند خوشنویسی تلاش دارد زائر به زیارتی همراه با بهره بصری و معنوی برسد و لذت دوچندان زیارت بر جان و روح زائر بنشیند. انتظار می‌رود هم مسئولان و هم زائران معماری مجموعه کارکرد معنوی و معرفت‌افزایی معماری در این بارگاه مقدس باشند به‌گونه‌ای که گنجینه معماری حرم را زائر سخن می‌گوید.

محمد حسین مروج کاشانی| «معماری به طور خلاصه و در یک جمله عبارت است از هنر ایجاد توازن و هارمونی بین حرم و فضا در عین ایجاد بهترین حالت کارآمدی. اما آنچه امروز معماری را متمایز از گذشته‌اش می‌کند جایگاه ویژه معماری در سبک زندگی (Life Style) است. سبک زندگی خط اصلی نبرد و رقابت اقتصادهای مهم جهان است. دنیای غرب در سینما و رسانه، از معماری هم به مثابه یک بازیگر برجسته کار می‌کشد تا سبک زندگی خود را به تمام دنیا القا کند. ارائه الگویی برای معماری تراز انقلاب اسلامی هم می‌تواند یکی از مهم‌ترین مطالبات ملت‌های دنیا از انقلاب اسلامی باشد و سالت بدنه انقلابی جامعه معماران برای تبیین معماری تراز انقلاب اسلامی با توجه به بیانیه گام دوم انقلاب بسیار جدی و حساس است؛ این هایخشی از سخنان مهندس «محمد هادی عرفان» سرپرست دفتر نمایندگی شرکت مهندسان مشاور معماری و شهرسازی آستان قدس رضوی در مشهد است. وی معمار، پژوهشگر دوره دکتری معماری و مدرس دانشگاه است. مهندس عرفان معتقد است حرم مطهر رضوی دارای هزار سال معماری فاخر، پیوسته و منحصر به‌فرد بوده که همچنان پویا و در حال بهره‌برداری است. به مناسبت پنجم اسفندماه که در تقویم به مناسبت روز بزرگداشت دانشمند بزرگ ایرانی خواجه نصرالدین طوسی، «روز مهندس» نامیده شده، در خصوص هندسه و معماری حرم مطهر رضوی با ایشان گفت‌وگو کرده‌ایم که مشروح آن را در ادامه می‌خوانید.

■ جناب عرفان، اگر بخواهیم نگاه گذرایی به تاریخچه معماری حرم داشته باشیم، حرم مطهر رضوی چه سیر تحولی را از این منظر به خود دیده است؟

یکی از گنجینه‌های تمدنی معماری اسلامی، مجموعه حرم مطهر رضوی است که بیش از هزار سال معماری پیوسته و در حال بهره‌برداری دارد. یعنی در قرن ۲۱ میلادی باز هم این معماری با قدمت بیش از هزار سال با برخورد موزه‌ای و آرشیوی مواجه نشده است و هنوز مردم در بارگاه مطهر رضوی، معماری حرم گوهرشاد و بناهای وابسته زیارت می‌کنند، اعتکاف می‌کنند، نماز می‌خوانند و سایر اعمال عبادی و مذهبی را انجام می‌دهند. در صورتی که بسیاری از بناهای معماری دنیا در کشورهای گوناگون تنها در ساعات خاصی از شبانه‌روز مورد بازدید و استفاده مردم و عموم جهانگردان و مسافران قرار می‌گیرد. خوشبختانه در بارگاه مطهر رضوی با یک پیشینه قوی معماری اسلامی ایرانی روبه‌رو هستیم که از نظر تاریخ معماری دارای چندین نقطه عطف است.

در نخستین مقطع پس از شهادت امام هشتم(ع) و دفن پیکر مطهر ایشان اصطلاحاً چهار طاقی کوچکی بر قرار قبر مطهر وجود داشت (قرن سوم هجری قمری). در دومین مقطع، در فاصله قرن پنجم و ششم تزئینات نفیسی به این تک‌بنا اضافه می‌شود که از جمله می‌توان به کاشی‌های سلطان سنجری اشاره کرد. این کاشی‌ها هم اکنون در روضه منوره حرم مطهر حضرت رضا(ع) موجود بوده و از قدمتی حدود ۹۰۰ تا هزار ساله برخوردار است.

در سومین مقطع، در دوره تیموری و قرن نهم قمری شد و در سال‌های پایانی دوره پهلوی دوم عملاً حرم گنبدی با دهانه وسیع در آن زمان توجیه منطقی داشت. ضمن اینکه اگر از طرف خیابان طبرسی در که در اعصار مختلف عوارض گنبدهای پوپایی با بافت شهری مجاور خود داشته، با نگاه مدرنیستی دوره پهلوی تبدیل به یک مجموعه صرفاً مذهبی منفصل از شهر شد.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی اقداماتی برای توسعه در حرم مطهر رضوی آغاز شد که حاصل آن ایجاد فضاهایی مانند صحن جمهوری اسلامی، صحن پیامبراعظم(ص) (صحن جامع رضوی سابق) و رواق‌ها و صحن‌های دیگر است که البته جای صحبت فراوانی برای بررسی بیشتر اقدامات انجام شده وجود دارد و در این گفت‌وگو نمی‌گنجد.

■ چطور این معماری با به تعبیری هندسه حرم مطهر می‌تواند به تعالی امر زیارت کمک کند؟

رسالت معماری و انواع هنرهای مختلف و وابسته در حرم مطهر رضوی این است که این هنرها، «ذکر» باشند یعنی «موحدانه» باشند و به جای جلب توجه زائر به خود، او را بر به توجه بهتر و بیشتر به مقام شخص معصوم زیارت شده که مورد بحث ما ساحت مقدس حضرت رضا(ع) است، هدایت کند. به عنوان مثال مسجد جامع گوهرشاد، در سال ۸۱۹ هجری قمری ساخته شد. در مشهد قدیم قرن نهم که سیمای شهر اغلب با بناهای یک یا دو طبقه بود، بهترین راهنمای زائر از هر جهت جای شهر برای رسیدن به حرم مطهر، گنبد مسجد گوهرشاد بود. به‌ویژه به خاطر نقش مسجد جامع بودن آن که کارکردهایی مانند نمازهای جماعت و جمعه، اعتکاف و... داشت و بالطبع می‌بایست گنجایش عین کارآمدی فضا.

مطهر در دست بررسی است.

به تعبیر دیگر نیاز جدی حرم مطهر به تدوین این اطلس با توجه به توسعه مستمر بهره‌وری داخلی مجموعه حرم و نیاز به طراحی دوباره بخش‌های متفاوتی از آن، بیش از گذشته احساس می‌شود. در این اطلس مواردی همچون انواع تزئینات، انواع کاشی‌کاری، انواع معرق، کاشی، سنگ و چوب، انواع نقاشی‌ها، انواع سبک‌های هنری در لوسترها و فرش‌ها، انواع نرده‌ها و پنجره‌ها و... می‌تواند موضوع مطالعه قرار گیرد.

■ با تدوین این اطلس، امکان بررسی چه ویژگی‌های خاص معماری حرم مطهر امام رضا(ع) وجود خواهد داشت؟

در پاسخ به این پرسش مواردی را به اختصار بیان می‌کنم. گلدسته‌های قدیمی صحن انقلاب شامل گلدسته کنار گنبد مطهر و گلدسته نادری هر دو اصطلاحاً بر نوک طاق ایوان‌ها سوار شده‌اند که شیوه منحصر به فردی به شمار می‌رود، زیرا در معماری مرسوم ایرانی اسلامی معمولاً دو گلدسته در طرفین ایوان اجرا می‌شود تا بار و وزن این دو گلدسته مانند دو میخ عرض ایوان را مهار کرد و عمر ساختمان افزایش یابد. اما نوع ساخت گلدسته‌های منبور در صحن انقلاب دقیقاً برعکس است. نمونه دیگر، ساقه گنبد طلای حرم مطهر است که ارتفاع نسبتاً بلندی دارد و جزو گنبدهای ساخته شده به شیوه آذری است و فاصله بین گنبد و سقف داخلی که بر فراز صحن مطهر در روضه منوره دیده می‌شود بیش از ۱۳ متر است و از این نظر که موجب ایجاد مقیاس انسانی و تمرکز حواس زائر بر ضریح مطهر و زیارت می‌شود، قابل بررسی است.

مورد بعدی، تنوع و حجم تصاویر حیوانات و پرندگانی واقعی و خیالی است که در کاشی کاری بخش‌هایی از حرم مطهر مانند گنبد الله‌وردی‌خان و صحن‌های انقلاب و آزادی به‌کار رفته و معنای نمادین و تمثیلی آن‌ها و... موضوع جالب توجه و قابل بررسی است و می‌تواند در تزئینات آینده حرم مطهر راهگشا باشد.

■ در پایان اگر حرف ناگفته‌ای در خصوص مهندسی و معماری حرم مطهر هست، بفرمایید.

در مجموع امیدواریم اینن نکات قابل توجه مسئولان محترم و زائران عزیز قرار گیرد که نخست حرم مطهر دارای هزار سال معماری فاخر، پیوسته و منحصر به‌فرد است. دوم اینکه این اثر سترگ، همچنان پویا و در حال بهره‌برداری بوده و خوشبختانه تاکنون رفتار موزه‌ای با آن نشده است. سوم این گنجینه نفیس بزرگ‌ترین آموزشگاه معماری و هنرهای وابسته در حوزه معماری ایرانی اسلامی است و می‌تواند خاستگاه تندسازی نوین در حوزه معماری باشد چرا که از هر چهار سبک رایج معماری دوره اسلامی آثار نفیس و ارزشمندی در این مجموعه در معرض دید زائران و پژوهشگران قرار دارد. چهارم آنکه برای نگهداری وضع موجود و توسعه آینده، مناسب است عمیقاً بر اساس مطالعات کامل این گنجینه و براساس تدوین اطلس جامع معماری حرم مطهر صورت پذیرد و مرمت‌ها با زیربنایی‌ها کاملاً تخصصی و حرفه‌ای انجام شود و طبق سنت هزار ساله معماری، خوب است بهترین اقدام برای هر نیازی صورت پذیرد.

دیدگاه

عضو مجلس خبرگان رهبری:

غرب، تصویری دروغین از آینده جهان ارائه می‌دهد

آیت‌الله میرباقری می‌گوید غرب، تصویرسازی دروغین از آینده ارائه می‌دهد و قصد دارد جامعه‌ای مبتنی بر ضد ارزش‌ها ایجاد کند، مثل تمدن مادی امروز که مبتنی بر نظریه‌های مادی و ارزش‌های اجتماعی مادی است.

به گزارش خبرگزاری تسنیم، آیت‌الله محمدمهدی میرباقری، عضو مجلس خبرگان رهبری در همایش ملی «انقلاب اسلامی و افق تمدنی آینده» که در سالن همایش‌های حوزه هنری برگزار شد، گفت: انبیا آینده مطلوب را مبتنی بر نبأ الهی ترسیم کردند. اساس آن، توحید و ربوبیت الهی است. بر اساس آموزه‌های ادیان، وعده داده شدیم ذیل حقیقت توحید و ربوبیت حضرت حق، در همین عالم ارض، امتی ساخته شود. این الوهیت تبدیل به روابطی می‌شود که این روابط، از یک سو بر اساس ولایت، محبت، سرپرستی و فداکاری و در خط دیگری، روابط اخوت و محبت و ایثار است؛ امتی که در قالب حیات طیبه قرار می‌گیرد و ما آن را با عنوان جامعه عصر ظهور می‌شناسیم. این الوهیت تبدیل به روابطی می‌شود که این روابط، جامعه‌ای که اخوت ایمانی محور است و روابط انسان‌ها، رابطه ایمانی است.

وی افزود: بنابراین امت بر محور انبیا و اولیای معصوم است. اینشان از یک طرف خودشان عامل محبت الهی هستند و بعد جامعه را بر اساس ایثار و محبت، اداره می‌کنند. تفاوت اولیای الهی با فراعنه و مستکبران در این است که انبیای الهی متصل به خزائن الهی هستند و از کرامت الهی برخوردارند، به طوری که آمد و رفت ملت‌ها در آن‌ها هیچ اثری ندارد، اما در عین حال، گریمانه برای امتشان هزینه می‌کنند و توقعی ندارند. اصل رابطه اخوت در جامعه ایمانی، مبتنی بر محوریت انبیا و اولیاست که مرتبط با خداوند هستند. خداوند وقتی امت حزب‌الله را در سوره مائده معرفی می‌کند، می‌فرماید: «إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ»؛ امتی که به این مرحله می‌رسند، ولایتشان با خدا و رسول و با مؤمنانی است که اقامه صلات می‌کنند و زکات می‌دهند؛ همان‌ها که همواره در ارتباط با خداوند هستند، اما این ارتباطشان با خدا مانع ارتباطشان با امت نمی‌شود بلکه ارتباط امت با خداوند بر محور ولی‌الله شکل می‌گیرد. پس باید تلاش کنیم ولایت‌مداری ما بر اساس این نظام ولایی شکل بگیرد. باید به این نکته بپردازیم که آیا ایمان، کارآمدی ایجاد امت تاریخی را دارد یا نه؟ آیا اخلاق الهی می‌تواند تبدیل به امت شود یا خیر؟ می‌شود بر مدار ایمان به الله و ایمان به غیب، امتی را ساخت که این امت، جامع باشد و حیات طیبه داشته باشد.وی با اشاره به اینکه در مقابل انبیا که اخبار صادقانه ارائه می‌دهند، نبأ فاسق قرار دارد، گفت: خداوند به ما دستور به مسموم‌حرارت داشته‌ایم و حجت را تمام کرده است. آن‌ها از آینده تصویرسازی دروغین ارائه می‌دهند. نبأ فاسق، به دنبال برهم زدن جامعه ایمانی است. می‌خواهد جامعه‌ای مبتنی بر ضدارزش‌ها ایجاد کند، مثل تمدن مادی امروز که مبتنی بر نظریه‌های مادی و ارزش‌های اجتماعی مادی است. در این راستا فناوری‌ها و ساختارهایی ایجاد کرده است. مناسبات اخلاقی در این جامعه، مناسبات اخلاقی الهی نیست، محبت و فداکاری و خشوع در آن نیست، جامعه بازار است که بر اساس رقابت و منفعت‌طلبی شکل می‌گیرد. این منفعت‌طلبی تبدیل به سلطه‌گری می‌شود. انرژی که در کل دستگاه توسعه مادی و ساخت تمدن‌های مادی جریان می‌یابد، حرص دنیا و انگیزه‌های مادی است. تعبیری که کانت دارد، این است که طبیعت می‌دانست در ما چه چیزی ایجاد کند. او اخلاق شیطانی را با این عنوان یاد می‌کند.

آیت‌الله میرباقری ادامه داد: آنچه در عصر ظهور واقع می‌شود، تمدن نیست بلکه مسئله‌ای فرانمدنی است. نقطه مقابلش، جریانی است که قصد دارد برای خود آرمانشهری بسازد و یا دنبال توسعه اخلاق مادی است. گوهر ایجاد این تمدن، تغییر بافت انسانی بر محور پرستش دنیا و ارزش‌های مادی است. ما در مسیر درگیری با این تمدن هستیم. این طور نیست که در یک خلأ می‌خواهیم تمدن بسازیم. نبأ دائماً در حال درگیری، امتی را شکل می‌دادند. اما ما فقی راستین داریم که بر اساس آن، جامعه‌ای بر محور روابط ایمانی، اخلاقی، اخوت، محبت و ایثار شکل می‌گیرد. انقلاب اسلامی هم یکی از مراحل این درگیری تمدن‌هاست. این انقلاب، حرکتی از لایه‌های عمیق جامعه برای تغییر وضعیت فعلی است. انقلاب، قصد کردانسدادی را که در تاریخ ایجاد شده و بر تداوم و پیشرفت به راه قله‌هایی که انبیا تعریف کردند، برساند. هرچند با چالش‌هایی روبه‌رو هستیم، اما طلیعه‌های رویش استعدادهای الهی و آینده‌نوین را شاهدیم.

وی افزود: ما کنون برای رسیدن به آن جامعه ایمانی که مبتنی بر روابط اخوت و ایثار است، چکار کنیم؟ باید جامعه‌ای بر مبنای اخوت و با محور ولایت حقه‌ای که متجسم در ولایت فقیه است، شکل بدهیم. محور کرامت و اخوت باید بر این مبنا باشد. علت اینکه جوامع بر محور انبیا، روابط اخوت و ایثار را شکل می‌داد، این است که خود انبیا محور ارتباز در جامعه بودند. پیامبر، خود صاحب خُلق عظیم بود که توانست جامعه‌ای توحیدی شکل دهد.

من هانت علیه نفسه فلا تامن شره

هر که خود را سبُک شمارد ، از گزند او ایمن مباش.

برش

نکاتی جالب در خصوص معماری مسجد گوهرشاد

گنبد مسجد گوهرشاد با وجود کارکرد تعیین‌کننده در منظر شهر مشهد، در داخل صحن مسجد، قابل مشاهده نیست، زیرا معمار این بنا که مرحوم استاد قوام‌الدین شیرازی است می‌دانسته معماری مسجد گوهرشاد را به‌گونه‌ای طراحی کند که گنبد مسجد در مقیاس شهر چنبه راهنما داشته باشد و مانند مناره‌ای در مقیاس شهر، جهت قبله را نشان دهد. گنبد مسجد گوهرشاد در مقیاس شهر، گنبد مسجد گوهرشاد را به‌گونه‌ای طراحی کرده که در قاب دوربین شما شعر پوریا باقری بهترین شرح بر تصویری باشد که در قاب دوربین علی کریمی رستگار از اولین زیارت یک بانوی سالخورده ماندگار شده است:

گریه‌ها کردم و آخر ز کرم امضا شد/ دل من هم به خدا زائر این آقا شد
تا رسیدم که حرم بغض دلم باز شد و.../ شور عشقی وسط سینه من پر پا شد
اذن می‌گیرم و پایم چقدر می‌لرزد/ دیدم از دور دو گلدسته تو پیدا شد
وسط راهروی مسجد گوهرشادت/ گوشه آن در چوبی، حرمت پیدا شد
قسم مادری‌ات بود ن